

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»**

Схвалено Вченою радою
ВНЗ «Національна академія управління»
від «13» травня 2022 р., протокол № 3

Голова Вченої ради

С.А. Єрохін

Введено в дію наказом ректора
№13-ОД від 13.05.2022 р.

**ПРОГРАМА
додаткового вступного випробування
для вступу на навчання
на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
за спеціальністю 051 «Економіка»
у 2022 році**

(освітньо-наукова програма «Економіка»)

*для осіб, які здобули освітній ступінь
магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста)
за спеціальністю, відмінною від спеціальності 051 «Економіка»
або споріднених спеціальностей)*

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Сергій ЄРОХІН
(прізвище, ініціали)

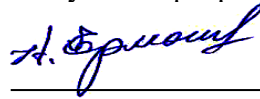
ЗАТВЕРДЖЕНО:

Кафедрою маркетингу, економіки, управління
та адміністрування

протокол № 4

від «28» квітня 2022 року

Завідувач кафедри

Микола ЄРМОШЕНКО
(прізвище, ініціали)

Розробники:

д.е.н., проф. С.А. Єрохін

д.е.н., доц. В.В. Павлов

д.е.н. І.В. Паризький

д.е.н., проф. І.Ю. Штулер

к.е.н. Ю.М. Неговська

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
II. СТРУКТУРА.....	6
III. ТИПОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	15
VI. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	24
V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета додаткового вступного випробування – перевірка рівня знань вступників та їх системності з метою допуску до проходження вступних випробувань та конкурсного відбору для вступу на навчання на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Програма вступних випробувань для осіб, що здобули попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями передбачає перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Програма додаткового вступного випробування є єдиною для всіх вступників, окрім тих, котрі мають профільну освіту за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (спеціальність 051 «Економіка») або суміжними галузями знань (спорідненими спеціальностями): 07 «Управління та адміністрування» (071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»), 29 «Міжнародні відносини» (291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та 292 «Міжнародні економічні відносини»).

Додаткове вступне випробування для вступників на спеціальність 051 «Економіка», освітньо-наукова програма «Економіка» проводиться за тестовими завданнями, які складаються з дисциплін професійної підготовки відповідно до наведеної нижче програми.

Завдання містять 25 тестів, які структурно охоплюють окремі теми таких навчальних дисциплін:

- 1. Економічна теорія*
- 2. Економіка підприємства.*

Форма проведення – тестові завдання з використанням технологій дистанційного навчання (у форматі гугл-тесту) у синхронному режимі (відеоконференція) з цифровою фіксацією процесу їх складання.

Тривалість проведення – 40 хвилин.

Максимальний конкурсний бал – 100 балів.

При виконанні завдань додаткового вступного випробування необхідно дотримуватись принципів академічної доброчесності та етики академічних відносин.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Зародження і розвиток економічної теорії (ЕТ) Основні напрями розвитку економічної думки: погляди Ксенофонта і Аристотеля, меркантилізм, фізіократія, класична школа політекономії, марксизм, неокласична школа, кейнсіанство, інституціоналізм та неокласичний синтез. Основні ідеї та представники економічних шкіл.

Предмет, цілі і завдання ЕТ ЕТ як громадська наука про економічні відносини між суб'єктами економіки з приводу задоволення необмежених потреб при обмежених ресурсах в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання благ. Структура ЕТ: основи економічної теорії, мікро-, мезо-, макро- і мегаекономіка.

Методи пізнання економічних процесів Загальні методи: системний підхід, діалектика, наукова абстракція, аналіз і синтез, індукція і дедукція, історичний і логічний. Специфічні методи: економіко-математичне моделювання, економічний експеримент.

Функції ЕТ Пізнавальна, практична, прогностична, методологічна та виховна. Зв'язок ЕТ з іншими науками. Позитивна і нормативна економіка.

Тема 2. ВИРОБНИЦТВО: ФАКТОРИ І РЕЗУЛЬТАТИ

Потреби і економічні блага Визначення економічних потреб: фізіологічні, соціальні і духовні; первинні і вторинні потреби. Сутність економічних благ та їх класифікація: споживчі і виробничі, матеріальні і нематеріальні, довгострокові і короткочасні, взаємодоповнюючі і взаємозамінні. Блага першого, другого і третього порядку, їх взаємозв'язок. Закон Енгеля.

Фактори виробництва як необхідні елементи для виробництва благ Взаємовплив потреб і виробництва, економічний закон зростання потреб. Елементи процесу виробництва: праця, предмет і засоби праці. Засоби виробництва і фактори виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво і їх взаємозв'язок.

Виробничі можливості та їх межі Економічний вибір. Визначення поняття виробничих можливостей країни: побудова кривої виробничих можливостей, таблична та графічна інтерпретація. Основні допущення до кривої виробничих можливостей. Розгляд оптимальності знаходження точок графіка: всередині і за кривою, на кривій і їх пояснення. Альтернативні витрати товару і закон альтернативних витрат, які збільшуються.

Економічний кругообіг товарів та ресурсів Основні економічні агенти і їх цілі: домогосподарства, фірми, держава і іноземний сектор. Моделі кругообігу: проста, модель з участю держави, модель з участю іноземного капіталу.

Тема 3. ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА: ЗМІСТ І ОСНОВНІ ТИПИ

Сутність категорії «економічна система суспільства». Основні ознаки економічної системи: що, як, для кого виробляти. Структурні елементи економічної системи: продуктивні сили, економічні відносини і механізм господарювання. Типи економічних систем, їх переваги та недоліки: традиційна економіка, чистий капіталізм (чиста ринкова економіка), командно-адміністративна економіка (тоталітаризм), змішана економіка.

Перехідні економічні системи: зміст і основні риси. Основні риси перехідної економіки: нестійкість, невизначеність, альтернативність, історичність. Концепції трансформації командно-адміністративної економіки в ринкову: інституційна та ліберальна. Їх переваги і недоліки.

Власність і її роль в економічній системі. Економічна і юридична сутність власності в сучасній науці. Об'єкти і суб'єкти власності. Тріада власності: володіння, користування, розпорядження. Економічна теорія «прав власності». Форми власності і їх характеристика: державна, приватна, змішана.

Роздержавлення і приватизація. Поняття роздержавлення і приватизації. Основні способи роздержавлення: лібералізація ринків, комерціалізація підприємств, створення змішаних підприємств, денационалізація державної власності. Етапи приватизації державної власності в Україні.

Тема 4. ТОВАРНЕ ВИРОБНИЦТВО. ГРОШІ ЯК ФОРМА ТОВАРНИХ ВІДНОСИН

Форми організації суспільного виробництва. Натуральне господарство та його основні характеристики. Умови виникнення та функціонування товарного виробництва: наявність суспільного поділу праці та економічного відокремлення виробників благ як власників, наявність ринку. Основні характеристики товарного виробництва. Типи товарного виробництва: просте і капіталістичне.

Товар та його властивості. Товар як продукт праці, який виготовлений для обміну. Характеристики товару: споживча і мінова вартість. Подвійний характер праці, втіленої у товарі: конкретна і абстрактна праця. Основні етапи розвитку форми вартості: проста, розгорнута, загальна і грошова.

Сутність та функції грошей. Теорія виникнення грошей: еволюційна і раціоналістична. Гроші як особливий товар, який виконує роль загального еквівалента. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб накопичення багатства, засоби платежу та світові гроші. Еволюція форм грошей як рух від повноцінних грошей, які мали реальну вартість, до неповноцінних: товарні, металеві, паперові, кредитні та електронні.

Грошова система та її основні типи. Закон грошового обігу. Грошова система та її основні елементи. Типи грошових систем: металева і грошово-кредитна. Основні відмінності між паперовими і кредитними грошима. Види кредитних грошей: вексель, банкнота, чек, кредитна картка, електронні гроші.

Тема 5. РИНОК ЯК ФОРМА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Ринок як невід'ємна складова товарного виробництва Ринковий і бюджетний сектор економіки: основні цілі і відмінності. Функції ринку: регулююча, стимулююча, санація, інформативна а інші. Структура і класифікація ринків за різними критеріями: за об'єктом обміну, в залежності від умов господарювання, за територіальною ознакою, щодо законодавства, за способом формування.

Роль і місце інфраструктури ринку в формуванні ринкових відносин Сутність інфраструктури ринку та її основні функції. Основні підсистеми інфраструктури ринку: організаційно-технічна, фінансово-кредитна, державно-регулятивна, науково-дослідницький та інформаційне забезпечення.

Конкуренція як рушійна сила ринку Сутність і функції конкуренції: ціноутворююча, регулююча, стимулююча, контрольна. Конкурентні переваги підприємства, коефіцієнт конкурентоспроможності. Критерії та види конкуренції: за територіальною ознакою, за кількістю суб'єктів ринку, за методами конкурентної боротьби. Досконала конкуренція, недосконала конкуренція (монополія, олігополія, монополістична конкуренція). Природна монополія. Методи конкурентної боротьби: цінові, нецінові, недобросовісні.

Тема 6. ТЕОРІЯ РИНКОВОЇ РІВНОВАГИ

Поняття попиту і чинники, які його визначають Сутність попиту. Закон попиту. Крива попиту. Попит і обсяг попиту. Нецінові фактори попиту: зміна доходів споживача, смаків і уподобань, цінові та дефіцитні очікування, ціни на товари-замінники і взаємодоповнюючі товари, кількість покупців, витрати на рекламу.

Пропозиція і чинники, що її визначають Сутність пропозиції. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Пропозиція і обсяг пропозиції. Нецінові фактори пропозиції: ціни на фактори виробництва, технологія, цінові та дефіцитні очікування, розмір податків і субсидій, кількість продавців.

Ринкова рівновага Взаємодія попиту і пропозиції: рівноважна ціна і рівноважний обсяг товару. Державне втручання в ринкову рівновагу. Дефіцит і надлишок як результат порушення рівноваги.

Еластичність попиту і пропозиції Види еластичності попиту: цінова, за доходом, перехресна. Еластичність пропозиції: сутність, чинники, значення.

Тема 7. ПІДПРИЄМНИЦТВО В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Місце підприємства в ринковій економіці Принципи та ознаки підприємництва. Класифікація підприємств за різними критеріями: за метою діяльності, в залежності від виду власності на майно підприємства, за рівнем концентрації виробництва і капіталу, по різновидам підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємства, їх переваги та недоліки: індивідуальне, товариство, корпорація. Об'єднання підприємств: картель, синдикат, трест, конгломерат, концерн, фінансово-промислова група.

Теорія виробництва і витрат. Схема економічного механізму підприємства та його основні поняття: виручка від реалізації робіт і послуг, виробнича і повна собівартість, балансовий прибуток, оподатковуваний прибуток, чистий

прибуток. Бухгалтерський і економічний підхід до визначення витрат підприємства: явні і неявні витрати. Виробничі фонди підприємства: основні та оборотні. Амортизація основного капіталу.

Ціноутворення на підприємстві Поняття ціни. Види цін: вільні, державно фіксовані та регульовані. Основні методи ціноутворення: витратні і ринкові. Калькуляція ціни товару методом ціноутворення з урахуванням повних витрат.

Тема 8. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЦІЛІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Поняття національної економіки, її основні цілі Національна економіка як історично сформована система відтворення, взаємозв'язок галузей і видів виробництва, що включає в себе всі форми суспільної праці і господарської діяльності. Основні цілі національної економіки: економічне зростання, стабільність цін, високий рівень зайнятості, підтримку оптимального зовнішньоторговельного балансу. Реальний сектор економіки: виробництво товарів і послуг. Тіньовий сектор. Структура національної економіки: відтворювальна, соціальна, галузева, територіальна (регіональна) структури і інфраструктура. Макроекономічні пропорції: загальноекономічні, міжгалузеві, внутрішньогалузеві, територіальні, міждержавні.

Національний продукт і його категорії в системі національних рахунків (СНР) СНС і її цілі. Основні макроекономічні показники функціонування сумарного обсягу національного виробництва: ВВП і ВНП. Методи розрахунку ВВП: за доходами, за видатками, за доданою вартістю. Основні принципи розрахунку. Резиденти та нерезиденти. Кінцева і проміжна продукція. Номінальний і реальний ВВП. Інші показники СНР: чистий внутрішній продукт, національний дохід, особистий дохід і наявний дохід.

Індекси споживчих цін Номінальні і реальні показники. Індекс споживчих цін. Індекси Ласпейреса, Пааше, Фішера. Дефлятор ВВП.

Тема 9. ЦИКЛІЧНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Циклічна нерівновага економічної динаміки. Поняття економічного циклу. Загальні характеристики фаз економічного циклу: пік, спад, депресія, поживлення. Причини циклічних коливань. Основні форми циклічного розвитку економіки: короткі, середні і довгі цикли. Антициклічна політика держави.

Нециклічні коливання економіки. Структурні кризи в економіці: енергетичний, фінансовий, екологічний кризи. Фінансова криза: причини і наслідки.

Економічне зростання економіки. Сутність і фактори економічного зростання національного господарства. Фактори економічного зростання: прямі і непрямі. Класифікація економічного зростання за різними ознаками: за ступенем використання економічних ресурсів, за темпами збільшення основних показників економіки, за характером взаємодії національної та світової економіки. Фактори, що стримують економічне зростання.

Тема 10. ПРОБЛЕМИ ІНФЛЯЦІЇ І БЕЗРОБІТТЯ

Безробіття як макроекономічне явище. Зайнятість і її основні форми: повна, раціональна, ефективна. Робоча сила. Типи безробіття: фрикційне, структурне і циклічне. Природний рівень безробіття. Розрахунок рівня безробіття. Визначення економічних витрат безробіття, потенційний ВВП, закон Оукена.

Інфляція як прояв макроекономічної нестабільності. Сутність і причини інфляції. Види інфляції: інфляція попиту та пропозиції, повзуча, галопуюча, гіперінфляція. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Антиінфляційна політика держави та політика зайнятості. Взаємозв'язок інфляції та безробіття, крива Філіпса. Політика експансії: підвищення сукупного попиту шляхом збільшення державних витрат або зниження податків. Політика стримування: зменшення сукупного попиту шляхом зменшення державних витрат або підвищення податків. Мета і основні напрями політики зайнятості: стимулювання зростання зайнятості та збільшення числа робочих місць; підготовка і перепідготовка робочої сили; сприяння найму робочої сили; соціальне страхування безробіття.

Тема 11. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Роль і функції держави в сучасній ринковій економіці. Об'єктивна необхідність, зміст і моделі державного регулювання економіки. Провали ринку. Приватні блага. Визначення суспільних благ і їх класифікація: чисті і змішані блага.

Метод державного регулювання економікою. Державний сектор і державне підприємство як спосіб реалізації економічних функцій держави. Економічна політика. Основні завдання та методи державного регулювання економікою. Адміністративні та економічні методи впливу на економіку.

Напрямки і межі державного регулювання економікою. Інструменти впливу держави на економіку: зовнішньоекономічна, соціальна, антимонопольна, антициклічна, інвестиційна, амортизаційна, антиінфляційна, планування, грошово-кредитна і бюджетно-податкова політика.

Тема 12. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

Зміст і структура фінансової системи. Фінансова система країни. Податки: їх функції та види. Податкові пільги. Види оподаткування: прогресивне, пропорційне, регресивне. Теорія оподаткування. Обов'язкові соціальні платежі, загальнодержавні податки, обов'язкові неоподатковувані платежі, місцеві податки і збори.

Державний бюджет і державний борг. Функції та види державного бюджету: нормальний, дефіцитний, профіцитний. Бюджетний дефіцит і державний борг, їх економічні наслідки.

Методи фінансування державного бюджету. Проблеми збільшення податкових надходжень до державного бюджету.

Соціально-економічний зміст фіскальної політики. Фіскальна політика: сутність та функції. Види фіскальної політики: стимулююча та стримуюча.

Форми виплат з держбюджету: асигнування, субсидії, субвенції, дотації. Проблеми сучасної фіскальної політики України.

Тема 13. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Ринок грошей: попит і пропозиція. Попит і пропозиція грошей. Класична і Кейсіанська теорії попиту на гроші. Рівновага на грошовому ринку. Грошові агрегати: M1, M2, M3, Z. Номінальна і реальна ставка відсотка. Рівняння Фішера.

Банківська система. Виникнення і розвиток банків. Центральний і комерційні банки, їх функції та взаємодія. Проблеми незалежності Центрального банку. Сутність, форми та функції кредиту.

Грошово-кредитна політика держави. Кінцеві та проміжні цілі грошово-кредитної політики. Інструменти грошово-кредитної політики: ліміти кредитування, пряме регулювання ставки %, зміна норми обов'язкових резервів, зміна облікової ставки, операції на відкритому ринку. Дорогі і дешеві гроші.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття підприємства як організаційно виокремлено та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства.

Юридичні акти, що є законодавчою базою функціонування підприємства (організації). Господарський кодекс України, його основні статті. Статут підприємства (організації). Колективний договір. Інші правові документи, що регулюють окремі напрямки діяльності підприємства (організації).

Класифікація підприємств та її практичне значення. Сутнісна характеристика структури підприємства. Виробнича структура підприємства: сутність і види. Чинники формування й зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства (організації).

Інтеграційні форми підприємств та організацій. Форми добровільного и інституційного об'єднання підприємств і організацій (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо). Мета їх створення, особливості та ефективність діяльності.

Поняття й загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Сутність, функції й типи сучасного ринку. Складові елементи ринкової інфраструктури. Загальні принципи та етичні норми поведінки суб'єктів господарювання на ринку.

Підприємницька діяльність як основна сучасна форма господарювання. Принципи здійснення, форми, типи й моделі підприємницької діяльності. Правове забезпечення підприємництва. Франчайзинг як особлива форма організацій бізнесу. Виробнича та посередницька діяльність. Формування підприємницького середовища. Активізація підприємницької діяльності в Україні.

Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура договорів і

порядок їх укладання. Типовий зміст, загальні й специфічні умови договору. Формулювання конкретних умов договору. Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів. Партнерські зв'язки та угоди (операції). Основні напрямки співпраці партнерів. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну й торгівлі, фінансових відносин. Факторинг.

Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація і процедура створення, механізм функціонування. Тенденції та проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

Тема 2. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ЇХ СТРУКТУРА

Особливості управління як системи. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами та організаціями.

Поняття і теоретико-методологічна основа класифікації методів управління. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня.

Сутність і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізіональні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими й невиробничими підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління для новостворюваних підприємств різних розмірів і форм власності.

Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями. Міністерства і комітети, державні корпорації і концерни як вищі органи прямого управління підпорядкованими підприємствами й організаціями. Органи централізованого опосередкованого управління суб'єктами господарювання. Спрямування та ефективність адміністративної реформи в Україні. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки.

Тема 3. ПЕРСОНАЛ

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємства (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Виокремлення й характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу різних підприємств та організації різних типів, розмірів і форм власності. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.

Чинники, що потребують урахування у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників

виробничих підприємств. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

Поняття й основні елементи системи управління персоналом підприємств (організацій), інших суб'єктів господарювання. Сучасні вимоги держави й фірми до ділових якостей різних категорій персоналу. Адаптована до ринкових умов господарювання система формування та набору різних категорій персоналу. Методи оцінки й добору працівників для підприємств чи інших суб'єктів господарювання. Форми й ефективність підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу (кадрів).

Особливості систем управління у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн. Досвід формування та забезпечення ефективного використання кадрового потенціалу фірми. Участь держави в підготовці висококваліфікованих спеціалістів і керівників. Конкурсно-контрактна система наймання працівників фірми. Службова ротація кадрів. Сучасна система підвищення кваліфікації кадрів і забезпечення умов для високопродуктивної праці.

Тема 4. ВИРОБНИЧІ ФОНДИ

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Поділ виробничих фондів на основні й оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції або надання послуг. Майно підприємства соціального призначення. Вартісна оцінка майнового комплексу (нерухомості, майна підприємства).

Первісна, відновна й залишкова вартість основних фондів. Індексація основних фондів. Класифікація основних фондів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних фондів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.

Фізична суть техніко-економічного старіння знарядь праці та форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна). Амортизація основних фондів. Норми амортизаційних відрахувань. Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування. Розширене відтворення основних фондів їх технічним переозброєнням, реконструкцією, розширенням і новим будівництвом.

Соціально-економічне значення і системи показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Напрямки інтенсифікації відтворення та шляхи ліпшого використання основних фондів підприємства за нормальних умов господарювання.

Елементний склад оборотних фондів. Характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва і витрат майбутніх періодів. Нормування витрат матеріальних ресурсів і обчислення необхідного обсягу оборотних фондів. Показники і способи найефективнішого використання матеріальних ресурсів. Політика ресурсозбереження.

Поняття й види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності (винаходів, промислових зразків, корисних моделей,

товарних знаків, знаків обслуговування). Інформаційні технології та програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси («ноу-хау», раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми). Нематеріальні активи як юридичне оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності, їх вартісна оцінка й строки зношування (старіння).

Тема 5. ОБОРОТНІ КОШТИ

Сутнісна характеристика обігових коштів як сукупності поточних витрат фінансових коштів. Виокремлення обігових коштів, що обслуговують сфери виробництва й обігу. Нормовані й ненормовані обігові кошти. Функціональна та елементна структура обігових коштів, її динаміка на підприємствах різних галузей економіки. Джерела формування обігових коштів.

Призначення нормування (розрахунку нормативів) обігових коштів. Методи розрахунку нормативів обігових коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Обчислення нормативів обігових коштів в окремих їхніх елементах (виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції). Визначення сукупного нормативу обігових коштів підприємства.

Основні показники рівня ефективності використання обігових коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) й завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність; методика їх розрахунку. Шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів (оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації виробленої продукції). Проблеми нестачі обігових коштів і поновлення їхньої величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Тема 6. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

Поняття й основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації). Принципи організації виробничого процесу. Виробничий цикл і його тривалість.

Окремі типи виробництва (одиничне, серійне й масове), сутнісна характеристика кожного з них. Характеристика робочих місць за техніко-технологічними ознаками в різних організаційних типах виробництва. Призначення й характеристика дослідно-експериментального виробництва. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва за ступенем їх ефективності.

Поняття методу організації виробництва. Використовувані методи організації виробництва. Організація не потокового виробництва: його ознаки й сфери застосування. Модифікації не потокового виробництва, їх особливості та ефективність застосування. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація потокових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування потокових ліній. Тенденції

розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.

Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація й розукрупнення виробництва. Малі фірми в системі господарювання країн з розвинутою ринковою економікою. Спеціалізація, кооперування й конверсія виробничих підприємств, їх об'єктивна необхідність, сутність, показники рівня розвитку та ефективність розвитку. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва

Тема 7. ІННОВАЦІЙНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Поняття, змістова характеристика та окремі види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Локальні й глобальні новинки (нововведення). Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Вплив нововведень на будь-яку господарську (підприємницьку) діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні й революційні форми НТП. Науково-технічні революції. Усталені загальні й пріоритетні напрямки НТП. Прогресивні базові технології. Синтетичні, композиційні та надчисті матеріали. Нетрадиційні види енергії. Комплексна автоматизація і комп'ютеризація виробництва (процесів управління).

Організаційний прогрес (ОП) як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Загальносистемний і внутрішньо суб'єктний напрямки ОП. Об'єкти ОП: організація виробництва й праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП.

Методика визначення ефективності технічних нововведень. Народногосподарський і внутрішньогосподарський (комерційний) економічний ефект від створення новинок і використання нововведень. Урахування чинника часу при розрахунках ефективності використання технічних нововведень. Чистий прибуток як визначальний показник економічної ефективності технічних новинок (нововведень). Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень

Сутність, характеристика інвестицій як найважливішого фінансового ресурсу для створення, функціонування й розвитку суб'єктів господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні й зовнішні джерела інвестування. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди і структура реальних (виробничих) інвестицій. Технологічна й відтворювальна структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві (істотне зростання або зменшення попиту на продукцію фірми, урівноваження попиту й пропонування). Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Роль фінансових інвестицій у чинній системі господарювання. Види

застосовуваних цінних паперів, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні.

Загальні положення методології визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції. Основні показники оцінки ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Особливості визначення й показники ефективності реалізації (використання) різних видів цінних паперів.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень (удосконалення проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури інвестицій; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління інвестиційними процесами). Організаційно-фінансові важелі підвищення ефективності обігу цінних паперів.

Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання у повному або короткому варіантах бізнес-плану. Стисла характеристика інвестиційного проекту. Форма здійснення й необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період між початком інвестування і початком експлуатації об'єкта. Середня щорічна сума прибутку протягом раціональної експлуатації виробничого об'єкта як показник ефективності інвестиційного проекту.

Тема 8. ВИРОБНИЧА ТА СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВА

Сутнісна характеристика інфраструктури підприємства. Виробнича й соціальна інфраструктура. Виокремлення сфери капітального будівництва як специфічного елемента виробничо-соціальної інфраструктури. Вплив діяльності інфраструктурних підрозділів на ефективність господарювання, економіку підприємства.

Поняття й функції системи технологічного обслуговування підприємства. Ремонтне господарство (ремонт і форми його організації, модернізація обладнання; ремонтні служби). Інструментальне господарство, його підрозділи (інструментальний відділ, інструментальний склад і комори) та процеси управління (визначення потреби в інструменті, організація власного виробництва та експлуатації інструменту). Необхідність та організація енергетичного господарства й транспортної служби. Складське господарство підприємства.

Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства за ринкових умов господарювання. Планування соціального розвитку підприємства, зокрема: поліпшення соціальної структури персоналу; забезпечення належних умов праці, побуту й проживання працівників; медичного та культурного обслуговування; мотивація трудової діяльності й підвищення ефективності праці. Практична реалізація запланованих заходів для

розвитку інфраструктури та активізації соціальної діяльності. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства.

Визначення капітального будівництва як здійснення розширеного відтворення об'єктів основного виробництва та інфраструктури, а також простого відтворення будівель і споруд. Конкретні функції та планування капітального будівництва. Проектно-кошторисна документація на будівництво, реконструкцію чи капітальний ремонт об'єктів інфраструктури. Способи ведення й ефективність будівельно-монтажних робіт.

Тема 9. ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану. Мета, ознаки, об'єкти й принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Нормативне й пошукове прогнозування. Можливі суб'єкти прогнозування (центральний функціональний чи галузевий орган управління, науково-дослідна організація, фірма). Евристичні, фактографічні, якісні й кількісні методи прогнозування. Довгострокові та короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

Принципові основи планування. Планування як домінуюча функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій: виживання, стабілізації, зростання. Функціональні субстратегії. Сучасні проблеми розвитку системи стратегічного планування.

Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення й повсюдне використання бізнес-планування за ринкових умов господарювання.

Тактичне й оперативне планування діяльності фірми. Відмінність тактичного планування від стратегічного. Зміст і можливі розділи тактичних (середньо- і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства. Проблеми вдосконалення внутрішньо-фірмового планування за умов ринкової системи господарювання.

Необхідність, методи й принципи державного економічного регулювання діяльності окремих суб'єктів господарювання. Державні контракти (замовлення) і фінансова підтримка певних суб'єктів господарювання. Банківські й комерційні кредити, їх види, форми та умови надання суб'єктам господарювання. Інші форми регулювання державою підприємницької діяльності суб'єктів господарювання.

Тема 10. ВИРОБНИЦТВО, ЯКІСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ (ПОСЛУГ)

Загальна сутнісна характеристика продукції, її класифікація й вимірники обсягу. Номенклатура й асортимент продукції (послуг). Валова, товарна, чиста й реалізована продукція.

Поняття, функції та принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова й комерційна концепції маркетингу. Стратегія й тактика маркетингу підприємства. Вплив маркетингової діяльності на формування програми випуску продукції (надання послуг) для ринку. Особливості визначення ринкового попиту на окремі види продукції (послуг). Схема формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування.

Змістова характеристика матеріально-технічного забезпечення (МТЗ). Форми й системи МТЗ. Системи живлення внутрішньовиробничих підрозділів матеріалів. Обчислення потреби підприємства в матеріалах. Запаси матеріалів та їх регулювання. Оптимізація партій поставки матеріалів.

Якість продукції (послуг) як економічна категорія. Показники й методи оцінки якості продукції (послуг). Поняття й визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку. Багато-направлений вплив підвищення якості виробів на економіку та імідж підприємства. Технічні, організаційні та соціальні заходи для підвищення якості й конкурентоспроможності продукції (послуг) вітчизняних товаровиробників.

Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Наявні в Україні стандарти й технічні умови, сфери їх застосування. Сертифікація продукції, її економічне значення. Обов'язкова й добровільна сертифікація виробів. Міжнародні системи сертифікації. Національні системи якості. Формування систем якості на підприємствах. Економічна й соціальна ефективність стандартизації та сертифікації продукції.

Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів, здійснюваний територіальними органами Держстандарту України – центрами стандартизації, метрології та сертифікації. Об'єкти державного нагляду. Матеріальна відповідальність товаровиробників за порушення вимог стандартів. Внутрішньовиробничий технічний контроль якості. Об'єкти та основні види технічного контролю якості на підприємствах.

Тема 11. ПРОДУКТИВНІСТЬ, МОТИВАЦІЯ Й ОПЛАТА ПРАЦІ

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до розрахунку продуктивності праці на виробничих підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наявні резерви зростання продуктивності праці та заходи для їх використання в сучасних умовах господарювання, Розрахунки можливого зростання продуктивності праці за рахунок дії окремих і певної сукупності чинників.

Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної трудової діяльності. Можливі моделі мотивації трудової діяльності. Вимоги до формування системи мотивації праці на рівні підприємства. Загальноприйняті методи мотивації продуктивної діяльності: прямі й непрямі економічні, моральні. Принципи й можливий алгоритм регулювання поведінки працівників

у трудовому колективі.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата й додаткова оплата, праці. Функції оплати праці та їх реалізація. Залежність оплати праці від кінцевих результатів діяльності. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Формування внутрішньо-фірмової політики оплати праці. Регулювання оплати праці на основі колективного договору.

Мінімальна заробітна плата. Тарифна система. Єдина тарифна система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками. Оплата праці керівників, спеціалістів і службовців. Форми й системи оплати праці робітників. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Можливість колективних форм організації та оплати праці.

Сутність і стимулююча роль участі працівників фірми в її прибутках (доходах). Системи участі працівників у прибутках за результатами виробничо-господарської діяльності й на основі відносин власності. Характеристика та ефективність окремих систем участі персоналу фірми в прибутках. Зарубіжний і вітчизняний досвід участі працівників у прибутках та власності приватизованих підприємств.

Тема 12. ВИТРАТИ ТА ЦІНИ НА ПРОДУКЦІЮ

Поточні витрати (собівартості продукції) як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками (ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обчислення на одиницю продукції). Структура поточних витрат за окремими групами первинних елементів на підприємствах різних галузей і тенденція її зміни з часом.

Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами. Порядок розробки кошторису виробництва залежно від стадії й форми прогнозування, наявності інформації, розміру підприємства. Загальний рівень поточних витрат на виробництво валової, товарної й реалізованої продукції.

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання й калькуляційні одиниці. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат для більшості підприємств різних галузей. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Прогнозування собівартості нових виробів. Можливі методи прогнозування (питомих витрат, бальний, агрегатний, кореляційний).

Обґрунтування й вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Стратегічні напрямки регулювання поточних витрат на підприємствах різних галузей народного господарства. Групи чинників (способів) зниження поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва; вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на

зменшення поточних витрат.

Поняття, роль і функції ціни в ринковій економіці. Види цін та сфери їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Система знижок і доплат до ціни. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Тема 13. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними. Джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства. Типова схема використання прибутку (доходу) підприємства. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних (інвестованих) ресурсів. Обчислення рентабельності: виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Суть, важливість і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності; методика їх обчислення. Накопичення обліково-звітної інформації для аналітичної оцінки фінансово-економічного стану підприємства.

Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності; за наслідками – економічної та соціальної; місцем отримання ефекту – локальної (госпрозрахункової) та народногосподарської; ступенем збільшення ефекту – первісної та мультиплікаційної; метою визначення – абсолютної та порівняльної. Принципи формування системи показників ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності. Система показників ефективності виробництва: узагальнюючих; ефективності використання – праці (персоналу), виробничих фондів і фінансових коштів. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності діяльності підприємства.

Класифікація чинників зростання ефективності виробництва за певними ознаками: видами витрат і ресурсів (джерелами зростання); напрямками розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом. Розподіл внутрішніх чинників на так звані тверді (технологія, устаткування, матеріали та енергія, вироби) і м'які (організація й системи, працівники, методи роботи, стиль управління). Зовнішні чинники зростання ефективності виробництва (державна економічна й соціальна політика, інституційні механізми, інфраструктура, структурні зміни в суспільстві та

економіці).

Тема 14. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Типологічна характеристика економічної безпеки суб'єкта господарювання. Багатоаспектне тлумачення економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Класифікація видів економічної безпеки за типами суб'єктів, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи здійснення оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого підприємства і певної їх сукупності.

Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина кризового економічного стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства. Легка, важка і катастрофічна економічна криза, її основні причини й наслідки. Реакція керівництва фірми на економічну кризу, окремі фази цієї реакції: шок; оборонний відступ; аналіз характеру кризи; адаптація та зміна поведінки. Доцільність розробки програми виходу підприємства з економічної кризи.

Обґрунтування стратегії створення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства (наявність безпосередніх факторів виробництва; стабільний попит на виготовлювану продукцію; надійність поставальників сировини, матеріалів та енергоносіїв; зовнішня й внутрішня конкуренція; приватизація й державне економічне регулювання діяльності підприємств; надійний захист власних комерційних таємниць; достатній професіоналізм керівництва й команди менеджерів фірми). Необхідні заходи й ресурси для реалізації стратегії досягнення належної економічної безпеки конкретного суб'єкта господарювання.

Тема 15. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ Й САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ

Система виживання підприємства (організації) в ринкових умовах господарювання. Її ознаки, необхідність практичного використання й змістова характеристика. Основні економічні параметри системи виживання. Головні організаційні заходи й необхідні кошти для виживання підприємства, його виходу з кризової економічної ситуації.

Реструктуризація підприємства (організації) як найрадикальніший захід системи виживання й виходу з економічної кризи, припинення спаду виробництва та його стабілізації. Сутнісна характеристика й можливі форми реструктуризації підприємства (організації). Конверсія, розукрупнення й диверсифікація виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка й здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства (організації). Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Суть механізму санації (фінансово-економічного оздоровлення) та її цілей.

Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно конкурентоспроможних підприємств (організацій). Практика й ефективність санації суб'єктів господарювання в Україні.

Тема 16. БАНКРУТСТВО Й ЛІКВІДАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ)

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства (організації). Причини й симптоми банкрутства фірми. Визначення зон ризику та реакція підприємства (організації) на настання кризового фінансово-економічного стану. Класифікація чинників, що сприяють банкрутству фірми. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації. Основні положення Закону України «Про банкрутство». Масштаби й тенденції банкрутства підприємств (організацій) в Україні.

Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації підприємства (організації) – банкрута. Конкретні форми ліквідації підприємств (організацій) – банкрутів (фізичне припинення діяльності, розпродаж майна «з молотка», перепрофілювання діяльності зі зміною власника та ін.), що застосовуються в Україні.

ІІІ. ТИПОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Усі тестові завдання - закритого типу, тобто містять лише одну вірну відповідь.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тест 1. Який з вказаних виразів відноситься до позитивної економіки:

- а) в Україні ВВП зменшився на 10%;
- б) ВВП України слід збільшити за рахунок виробництва автомобілів;
- в) ВВП України слід збільшити за рахунок виробництва автомобілів та комплектуючих до них;
- г) правильної відповіді немає.

Тест 2. Повне використання всіх ресурсів на кривій виробничих можливостей показує будь-яка:

- а) точка, що лежить поза кривою виробничих можливостей;
- б) точка, що лежить всередині кривою виробничих можливостей;
- в) точка, що лежить на кривій виробничих можливостей;
- г) точка, що лежить на кривій виробничих можливостей, в якій досягається найбільш повне задоволення потреб членів суспільства.

Тест 3. Економічні відносини це:

- а) сукупність засобів виробництва, праці, технологій, інформації, які забезпечують виробництво благ;
- б) сукупність методів регулювання економічними процесами;
- в) відносини між людьми з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання благ;
- г) правильної відповіді немає.

Тест 4. Товар – це:

- а) річ, яка задовольняє потреби людей;
- б) матеріальне благо, яке має споживчу вартість для того, хто його створив;
- в) продукт праці, вироблений для обміну шляхом купівлі-продажу;
- г) правильної відповіді немає.

.
. .
.

Тест N. . .

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тест 1. Виробничі відносини й економічні закони та закономірності, що виникають і діють лише в аграрних підприємствах і враховують особливості сільськогосподарського виробництва є об'єктом дослідження:

- A) політичної економії;
- B) макроекономіки;
- C) мікроекономіки;
- D) економіки підприємства.

Тест 2. Економічні показники – це:

- A) явища, процеси, факти і виявлені тенденції та закономірності їх розвитку;
- B) нормативні витрати матеріальних ресурсів, праці, капіталовкладень;
- C) інформаційний носій певних кількісних та якісних характеристик економічних явищ і процесів;
- D) категорії, поняття, висновки та рекомендації.

Тест 3. За формою власності підприємства класифікуються на:

- A) приватні ;
- B) державні;
- C) комунальні;
- D) усі відповіді правильні.

Тест 4. До матеріальних витрат відносять:

- A) заробітну плату та інші виплати працівникам;
- B) амортизацію основних засобів загальновиробничого призначення;
- C) загальногосподарські витрати, які спрямовані на управління підприємством в цілому та його обслуговування;
- D) продукцію промислового і сільськогосподарського призначення, що використовується аграрними підприємствами в процесі виробництва.

.
. .
.

Тест N. . .

VI. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Додаткове вступне випробування має кваліфікаційний характер та оцінюється за двобальною шкалою: склав / не склав.

Тестові завдання містять 25 тестів, які структурно охоплюють окремі теми навчальних дисциплін.

Кожна вірна відповідь на тестове завдання додаткового вступного випробування складає 4 бали.

Максимальна загальна кількість балів за виконання тестових завдань складає 100 балів.

Шкала оцінювання додаткового вступного випробування наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Шкала оцінювання додаткового вступного випробування

Результат	Склав	Не склав
Бали	100 - 52	51 - 0

Критерій «склав» виставляється, якщо за результатами тестування вступник набрав 52 і більше балів (щонайменше 13 правильних відповідей).

Якщо вступник не склав додаткове вступне випробування, він втрачає право брати участь у конкурсному відборі на цю освітню програму/спеціальність.

У.СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Розділ 1. Економічна теорія

1. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
2. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2016. – 268 с.
3. Економіка: теорія і практика: підручник / Галушка З.І., Поченчук Г.М. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т., 2020. – 232 с.
4. Історія економіки та економічної думки: підручник. / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2018. – 775 с.
5. Пічугіна Ю.В., Максимова Ю.О., Матюк Т.В. Основи економічної теорії: Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів спеціальності 033 «Філософія» / Ю.В. Пічугіна, Ю.О. Максимова, Т.В. Матюк. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2021. – 52 с
6. Щетинін А.І. Політична економія: підручник. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 480 с. 6. Юрій С.І. Економічна теорія: політична економія: підручник. – К. : Кондор, 2018. – 604 с.

Розділ 2. Економіка підприємства

1. Бандурка О.М., Ковальов Є.В., Садиков М.А., Маковоз О.С. Економіка підприємства: навчальний посібник. Х.: ХНУВС. 2017. 192 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор. Видавництво, 2016. 378 с.
3. Вігуржинська С.Ю. Економіка підприємства [Текст]: [навч. посіб.] / Вігуржинська С.Ю., Басюркіна Н.Й., Свистун Т.В.; [за ред. С.Ю. Вігуржинської]. Одеса: Гуляєва В.М. [вид.], 2018. 115 с.
4. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. для практ. занять і самост. роботи студентів ВНЗ / Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю.; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. Харків: Бровін О. В., 2018. 291 с.
5. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. / [Н. М. Колпаченко та ін.]. Харків: Діса плюс, 2019. 277 с.
6. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. / [Л.Л. Лазебник та ін.]; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2018. 499 с
7. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. / Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.»; уклад.: Н.В. Романченко, Т.В. Кожемякіна, К.В. Пічик. Київ: НаУКМА, 2018. 302 с.
8. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. / С.М. Рогач [та ін.]. Київ: Компрінт, 2018. 391 с.
9. Економіка підприємства [Текст]: підручник / [Н.В. Якименко-Терещенко та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Н. В. Якименко-Терещенко; Харків. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.- екон. ун-ту. Харків: Вид-во Іванченко І.С., 2018. 451 с.
10. Михайлов С.І. Економіка підприємства [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / С.І. Михайлов, Л.М. Степасюк, С.В. Городенко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Компрінт, 2018. 417
11. Іванілов А. Економіка підприємства / А. Іванілов. К.: ЦУЛ, 2019. 728 с.
12. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с.